

УДК 338.48+640.4](477):330.322:[616-036.21+355.01

DOI: 10.31866/2616-7468.5.2.2022.270093

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ГОТЕЛЬНО- РЕСТОРАННОГО ТА ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ: ФІНАНСОВІ ІНДИКАТОРИ ВНУТРІШНІХ ЗАГРОЗ

Лариса Докієнко,

кандидатка економічних наук,

Луганський національний університет ім. Тараса

Шевченка,

Україна, Полтава,

dokiienko@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-6528-6810>

© Докієнко Л., 2022

Віктор Тринчук,

кандидат економічних наук,

Луганський національний університет ім. Тараса

Шевченка,

Україна, Полтава,

wiktor.trynczuk@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-7435-0159>

© Тринчук В., 2022

Актуальність. У нинішніх реаліях пандемії COVID-19 та воєнного стану в Україні кожне підприємство має зосередитися на трансформації процесів забезпечення і розвитку, що дозволить швидко реагувати на виклики, які супроводжують його діяльність, постійно змінюватися та модифікуватися і головне – бути інвестиційно привабливим. **Метою статті** є комплексне оцінювання інвестиційної привабливості підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу на основі використання запропонованої тріступеневої системи фінансових індикаторів. **Методи дослідження.** У дослідженні застосовано загальнонаукові та емпіричні прийоми, що базуються на системному підході: абстрактно-логічний, групування, порівняння, графічний, коефіцієнтний, моделювання, аналізу і синтезу, формалізації, узагальнення. **Результати.** Обґрунтовано систему комплексного оцінювання інвестиційної привабливості підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу, що передбачає використання ключових фінансових індикаторів, які дозволяють визначити рівень ліквідності та рентабельності діяльності, рівень фінансової стійкості і рентабельності фінансових ресурсів. Взаємозв'язок між певними групами індикаторів дозволив побудувати матриці ідентифікації стану інвестиційної привабливості поточної діяльності та стану загальної інвестиційної привабливості підприємства, а також дев'ятиквADRантну матрицю зонування загального стану інвестиційної привабливості підприємства. Апробація запропонованої системи оцінювання на основі офіційних статистичних даних дозволила проаналізувати динаміку стану інвестиційної привабливості підприємств готельно-ресторанного і туристичного бізнесу із позиції внутрішніх фінансових загроз за період 2013–2021 років. **Висновки та обговорення.** Практичне використання запропонованої тріступеневої системи оцінювання доводить, що вона є зручним, простим, зрозумілим та ефективним інструментом для діагностики рівня і стану інвестиційної привабливості підприємства. Використання запропонованого підходу може стати ефективним механізмом управління поточною діяльністю підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу й інформативним інструментарієм факторного аналізу в процесі управління їх інвестиційною привабливістю із позиції внутрішніх фінансових загроз. **Наукова новизна отриманих результатів дослідження** полягає в обґрунтуванні та апробації сучасного інструментарію комплексного оцінювання інвестиційної привабливості підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу із позиції внутрішніх фінансових загроз, який дозволяє ефективно управляти нею в поточному періоді, а також може стати основою

для формування стратегічних напрямків фінансового розвитку і прогнозування рівня інвестиційної привабливості на перспективний період.

Ключові слова: інвестиційна привабливість підприємства, стан інвестиційної привабливості підприємства, матриці ідентифікації стану інвестиційної привабливості підприємства, фінансові індикатори, готельно-ресторанний та туристичний бізнес.

Актуальність проблеми

Постановка проблеми. У новій «нормальній» реальності підприємства готельно-ресторанного та туристичного бізнесу повинні не просто вижити, але пристосуватися до реалій пандемії і воєнних дій на території України, удосконалитися і трансформуватися, щоб у період постпандемії та перемоги бути ще більш ефективними, гнучкими і дієвими. Функціонування підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу в сучасних умовах в Україні зумовлене впливом великої кількості дестабілізуючих факторів, які не тільки збільшують ступінь невизначеності їх діяльності, а й значно підвищують потребу у розробці інструментів мінімізації впливу фінансово-економічних ризиків у майбутньому. З огляду на важливість фінансової успішності діяльності в сучасному невизначеному світі, лідером у сфері трансформації діяльності підприємств стає саме фінансова складова господарювання, спрямована на досягнення фундаментальних результатів функціонування: фінансової стійкості, рентабельності, ліквідності і, як наслідок, інвестиційної привабливості.

Водночас у зв'язку із гострою необхідністю залучення фінансових ресурсів саме підприємствами готельно-ресторанного та туристичного бізнесу і високим ступенем їх залежності від позикового капіталу актуальною є проблема комплексного оцінювання їх інвестиційної привабливості з позиції внутрішніх фінансових загроз як характеристики, що дозволяє сформувати інвестору (кредитору) уявлення про стан об'єкта вкладення коштів, надійність майбутньої інвестиції, очікувані результати від їх використання.

Отже, розробка та використання відповідного інструментарію комплексного оцінювання інвестиційної привабливості підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу є одним із ключових моментів підвищення ефективності всього процесу управління ними, що дасть змогу і забезпечити їх конкурентоспроможність, і підвищити їх ринкову вартість.

Аналіз публікацій. Розгляду методичного інструментарію оцінювання інвестиційної привабливості підприємства присвячено велику кількість наукових робіт, зокрема останніх років: Dorożyński & Kuna-Marszałek (2016), Jantoń-Drozdowska & Majewska (2016), Dzwigol et al. (2019), Gutkevych (2019), Kostyrko et al. (2019), Binda et al. (2020), Tamošiūnienė et al. (2021), Roszko-Wójtowicz & Grzelak (2021), Umantsiv et al. (2021), Гринюк & Докієнко (2022), але ці дослідження, на жаль, не враховують особливості діяльності саме підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу.

Водночас безпосередньо дослідженню та аналізу загальних тенденцій і перспектив розвитку готельно-ресторанного бізнесу та сфери туризму присвячені праці таких авторів, як Sułkowska (2013), Бошота (2018), Нікольчук (2020), Погребняк та ін. (2020), Світлична та ін. (2020), Баженова та ін. (2022), Ковтуненко та ін. (2022) та інших.

Інвестиційну привабливість підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу розглядали у своїх працях Бриль (2010), Басюк (2013), Rosłon (2015), Kovtunenکو et al. (2018), Шитікова (2018), Карюк (2019), Січка (2019), Кривко (2020), Морозова (2020), Нікольчук (2020), Муха (2021), Almeida і Machado (2021), Антонюк (2022) та інші, але у більшості ці роботи носили загальнотеоретичний, методологічний характер; передбачали оцінку інвестиційної привабливості сфери туризму та готельно-ресторанного бізнесу окремого регіону країни; містили аналіз деяких показників діяльності (наприклад, обсягів діяльності, номерного фонду, туристичних потоків, кількості підприємств) без відповідного оцінювання рівня чи стану інвестиційної привабливості підприємств із фінансово-економічного погляду.

Визначення невирішених питань. Незважаючи на значну кількість наукових робіт, присвячених цій тематиці, поза увагою авторів на сьогодні залишаються питання формування сучасного методичного інструментарію оцінювання інвестиційної привабливості підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу саме із позиції фінансової складової інвестиційної привабливості і його апробація.

Мета і методи дослідження

Метою статті є комплексне оцінювання інвестиційної привабливості підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу на основі використання запропонованої тріступеневої системи фінансових індикаторів.

Методи дослідження. В процесі написання статті було використано наступні методи дослідження: абстрактно-логічний (при систематизації наукових публікацій із проблем управління інвестиційною привабливістю підприємства), групування (в процесі аналізу основних фінансових індикаторів оцінки інвестиційної привабливості досліджуваних підприємств), порівнянь (для оцінювання рівня та стану загальної інвестиційної привабливості, рівня і стану інвестиційної привабливості поточної діяльності), графічний (для діагностики фінансових результатів діяльності підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу), коефіцієнтний (для діагностики рівня ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності діяльності та фінансових ресурсів), моделювання (для розробки матриць ідентифікації стану інвестиційної привабливості підприємств), формалізації (для побудови матриці зонування інвестиційної привабливості підприємств), узагальнення (при формулюванні висновків дослідження).

Об'єкт дослідження – процес оцінювання інвестиційної привабливості підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу.

Предмет дослідження – методичні і практичні аспекти оцінки інвестиційної привабливості підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу з позиції внутрішніх фінансових загроз.

Наукова новизна дослідження полягає в обґрунтуванні та апробації сучасного інструментарію комплексного оцінювання інвестиційної привабливості підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу з позиції внутрішніх фінансових загроз.

Інформаційна база дослідження представлена науковими публікаціями українських і зарубіжних вчених, офіційними статистичними даними Державної служби статистики України, інтернет-ресурсами.

Результати дослідження

Інвестиційна привабливість підприємства є комплексним багатогранним поняттям, яке характеризує не лише ефективність інвестованого капіталу, а й відображає перспективи подальшого інвестиційного розвитку підприємства і підвищення його інвестиційного потенціалу в перспективі. Тобто інвестиційна привабливість підприємства – це його інтегральна характеристика з позиції перспективності розвитку, ефективності використання активів та їх ліквідності, стану платоспроможності і фінансової стійкості. З фінансового погляду, інвестиційну привабливість підприємства можна розглядати як збалансовану систему ключових фінансових показників доцільності вкладання в нього капіталу, що відображає сукупність об'єктивних і суб'єктивних умов, які сприяють або перешкоджають процесу інвестування.

В узагальненому вигляді для діагностики рівня і стану інвестиційної привабливості підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу з позиції внутрішніх фінансових загроз авторами пропонується використовувати трикомпонентну систему оцінювання, яка включає:

- оцінку рівня та стану інвестиційної привабливості поточної (операційної) діяльності, що передбачає розрахунок і діагностику ключових фінансових індикаторів ліквідності та рентабельності діяльності;
- оцінку рівня та стану загальної інвестиційної привабливості, що включає розрахунок і діагностику основних фінансових індикаторів фінансової стійкості та рентабельності фінансових ресурсів;
- формування матриці зонування інвестиційної привабливості підприємства, що базується на попередній ідентифікації станів інвестиційної привабливості підприємства.

Відповідно, основними фінансовими складовими (чинниками) формування рівня інвестиційної привабливості поточної діяльності підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу є:

- рівень ліквідності підприємства, для визначення якого пропонується використовувати класичні фінансові індикатори: коефіцієнт загальної ліквідності ($K_{зл}$), коефіцієнт поточної ліквідності ($K_{пл}$) та коефіцієнт абсолютної ліквідності ($K_{ал}$). У залежності від отриманих значень цих індикаторів по відношенню до ідеальних (рекомендованих) значень – $K_{зл} > 2$; $K_{пл} > 1$; $K_{ал} > 0,6$ – визначається рівень інвестиційної привабливості поточної діяльності підприємства;
- рівень рентабельності діяльності підприємства, що включає комплексну діагностику ключових взаємопов'язаних фінансових індикаторів: валової рентабельності (BP), операційної рентабельності (OP) та чистої рентабельності (CP). Рівень рентабельності діяльності підприємства визначається на підставі порівняння фактичних значень цих індикаторів із критеріальними: рентабельністю в точці цільового прибутку ($P_{цп}$), рентабельністю в точці мінімального прибутку ($P_{мп}$) і ефективністю в точці беззбитковості (O) та є передумовою визначення рівня інвестиційної привабливості поточної діяльності підприємства.

Загальний вплив двох ключових чинників забезпечення рівня інвестиційної привабливості поточної діяльності дозволяє ідентифікувати певний стан інвестиційної привабливості поточної діяльності підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу (табл. 1).

Табл. 1. Матриця ідентифікації стану інвестиційної привабливості поточної діяльності підприємства

Tabl. 1. Matrix for identification of investment attractiveness state of the enterprise current activity

		Зміст фінансової ситуації	Рентабельність діяльності			
			$\begin{cases} BP \geq P_{цп} \\ OP > P_{мп} \\ ЧР > 0 \end{cases}$ Висока	$\begin{cases} BP < P_{цп} \\ OP > P_{мп} \\ ЧР > 0 \end{cases}$ Нормальна	$\begin{cases} BP < P_{цп} \\ OP \leq P_{мп} \\ ЧР > 0 \end{cases}$ Достатня	$\begin{cases} BP < P_{цп} \\ OP \leq P_{мп} \\ ЧР \leq 0 \end{cases}$ Критично низька
Зміст фінансової ситуації		Рівень ІПП поточної діяльності	Абсолютний	Нормальний	Задовільний	Низький
Ліквідність	$\begin{cases} K_{зп} > 2 \\ K_{пл} > 1 \\ K_{ап} > 0,6 \end{cases}$ Абсолютна	Абсолютний	Стан абсолютної інвестиційної привабливості	Стан високої інвестиційної привабливості	Стан нормальної інвестиційної привабливості	Стан прийнятної інвестиційної привабливості
	$\begin{cases} K_{зп} > 2 \\ K_{пл} > 1 \\ K_{ап} \leq 0,6 \end{cases}$ Нормальна	Нормальний	Стан високої інвестиційної привабливості	Стан нормальної інвестиційної привабливості	Стан прийнятної інвестиційної привабливості	Стан задовільної інвестиційної привабливості
	$\begin{cases} K_{зп} > 2 \\ K_{пл} \leq 0,6 \\ K_{ап} \leq 0,2 \end{cases}$ Відносна	Задовільний	Стан нормальної інвестиційної привабливості	Стан прийнятної інвестиційної привабливості	Стан задовільної інвестиційної привабливості	Стан задовільної інвестиційної привабливості
	$\begin{cases} K_{зп} < 2 \\ K_{пл} < 0,6 \\ K_{ап} < 0,2 \end{cases}$ Неліквідність	Низький	Стан прийнятної інвестиційної привабливості	Стан задовільної інвестиційної привабливості	Стан задовільної інвестиційної привабливості	Стан низької інвестиційної привабливості

Джерело: складено авторами на основі (Гринюк & Докієнко, 2022)

Source: compiled by the authors, based on (Hrynyuk & Dokiienko, 2022)

Тобто поєднання визначених фінансових індикаторів, що формують рівень ліквідності (абсолютний – нормальний – відносний – неліквідність) та рентабельності діяльності (висока, нормальна, достатня, критично низька), визначає рівень інвестиційної привабливості поточної діяльності підприємства (абсолютний – нормальний – задовільний – низький), що, зі свого боку, дозволяє сформулювати сукупність квадрантів, які відображають стан інвестиційної привабливості поточної діяльності підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу: «абсолютна – висока – нормальна – прийнятна – задовільна – низька».

Використовуючи офіційні статистичні дані щодо діяльності підприємств за видами економічної діяльності – тимчасове розміщування й організація харчу-

вання та робота туристичних агентств, туристичних операторів, надання інших послуг із бронювання та пов'язана із цим діяльність – розраховано фінансові індикатори, що формують рівень їх ліквідності (табл. 2).

Табл. 2. Динаміка фінансових індикаторів ліквідності підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу

Tabl. 2. Dynamics of financial liquidity indicators of hotel and restaurant, and tourist business enterprises

Вид економічної діяльності	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Коефіцієнт загальної ліквідності									
Тимчасове розміщування й організація харчування	0,85	0,63	0,56	0,63	0,61	0,64	0,64	0,60	0,60
Робота туристичних агентств, туристичних операторів, надання інших послуг із бронювання та пов'язана із цим діяльність	1,22	0,97	0,95	0,90	0,65	0,80	0,84	0,77	0,82
Коефіцієнт поточної ліквідності									
Тимчасове розміщування й організація харчування	0,73	0,52	0,44	0,50	0,49	0,50	0,51	0,47	0,47
Робота туристичних агентств, туристичних операторів, надання інших послуг із бронювання та пов'язана із цим діяльність	1,19	0,96	0,94	0,89	0,64	0,79	0,82	0,76	0,81
Коефіцієнт абсолютної ліквідності									
Тимчасове розміщування й організація харчування	0,13	0,10	0,09	0,12	0,11	0,12	0,15	0,10	0,11
Робота туристичних агентств, туристичних операторів, надання інших послуг із бронювання та пов'язана із цим діяльність	0,18	0,21	0,16	0,12	0,09	0,10	0,10	0,08	0,10

Джерело: розраховано авторами на основі статистичних даних (www.urbstat.gov.ua)
 Source: calculated by the authors, based on statistical data (www.urbstat.gov.ua)

Щодо фінансових індикаторів рентабельності підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу варто зазначити, що за весь період дослідження підприємства тимчасового розміщування й організації харчування працювали прибутково лише у 2017–2019 та 2021 роках, і рівень їх рентабельності діяльності був нормальним; а робота туристичних агентств, туристичних операторів, надання інших послуг із бронювання та пов'язана із цим діяльність була прибутковою лише в 2018 і 2019 роках (достатній рівень рентабельності діяльності) та 2021 році (нормальний рівень рентабельності діяльності) (рис. 1).

При цьому рівень рентабельності в прибуткові роки був суттєво вищим у підприємств готельно-ресторанного бізнесу (наприклад, чиста рентабельність у готельно-ресторанному бізнесі становила від 6 % до 10,1 %; ROA від 5 % до 9,8 %,

а чиста рентабельність у туризмі коливалася від 0,1 % до 4 %; ROA від 0,2 % до 5,1 %), тоді як частка прибуткових підприємств була більшою у сфері туризму за всі аналізовані роки (рис. 2).

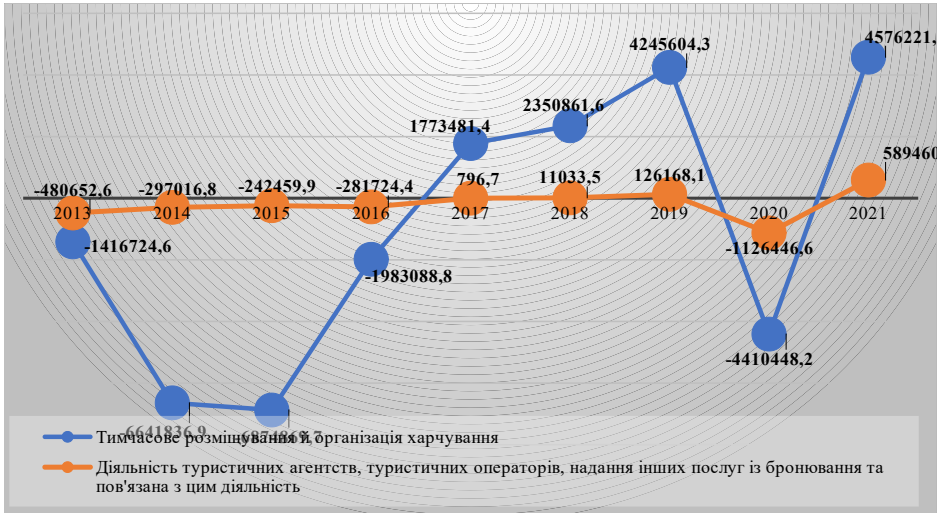

Рис. 1. Динаміка суми чистого прибутку підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу в Україні

Джерело: сформовано авторами на основі статистичних даних (www.urkstat.gov.ua)

Рис. 1. Dynamics of net profit amount of hotel, restaurant and tourism business enterprises in Ukraine
Source: created by the authors, based on statistical data (www.urkstat.gov.ua)

Рис. 2. Динаміка частки прибуткових підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу в Україні

Джерело: сформовано авторами на основі статистичних даних (www.urkstat.gov.ua)

Рис. 2. Dynamics of the profitable enterprises share of the hotel, restaurant and tourism business in Ukraine

Source: created by the authors, based on statistical data (www.urkstat.gov.ua)

Використовуючи описану вище методику, здійснено оцінку стану інвестиційної привабливості поточної діяльності підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу за період 2013–2021 років (табл. 3).

Відповідно, підприємства тимчасового розміщування й організації харчування перебували у стані низької інвестиційної привабливості поточної діяльності в період 2013–2016 років та у 2020 році, а в стані задовільної інвестиційної привабливості поточної діяльності – в період 2017–2019 років та у 2021 році. Робота туристичних агентств, туристичних операторів, надання інших послуг із бронювання та пов'язана із цим діяльність були у стані низької інвестиційної привабливості поточної діяльності в 2013–2017 роках і у 2020 році, а в стані задовільної інвестиційної привабливості поточної діяльності – у 2018, 2019 і 2021 роках.

Табл. 3. Діагностика стану інвестиційної привабливості поточної діяльності підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу

Tabl. 3. Diagnostics of the state of investment attractiveness of the current activity of hotel, restaurant and tourist business enterprises

Роки	Тимчасове розміщування й організація харчування			Робота туристичних агентств, туристичних операторів, надання інших послуг із бронювання та пов'язана із цим діяльність		
	Ліквідність	Рентабельність діяльності	Стан ІП _{пд} [*]	Ліквідність	Рентабельність діяльності	Стан ІП _{пд} [*]
2013	$\left\{ \begin{array}{l} K_{\text{ап}} < 2 \\ K_{\text{пл}} < 0.6 \\ K_{\text{ан}} < 0.2 \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} BP < P_{\text{цп}} \\ OP \leq P_{\text{мп}} \\ CP \leq 0 \end{array} \right.$ Критично низька	Стан низької ІП _{пд}	$\left\{ \begin{array}{l} K_{\text{ап}} < 2 \\ K_{\text{пл}} < 0.6 \\ K_{\text{ан}} < 0.2 \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} BP < P_{\text{цп}} \\ OP \leq P_{\text{мп}} \\ CP \leq 0 \end{array} \right.$ Критично низька	Стан низької ІП _{пд}
2014						
2015						
2016		$\left\{ \begin{array}{l} BP < P_{\text{цп}} \\ OP > P_{\text{мп}} \\ CP > 0 \end{array} \right.$ Нормальна	Стан задовільної ІП _{пд}		$\left\{ \begin{array}{l} BP < P_{\text{цп}} \\ OP \leq P_{\text{мп}} \\ CP > 0 \end{array} \right.$ Достатня	Стан задовільної ІП _{пд}
2017						
2018						
2019	Неліквідність	$\left\{ \begin{array}{l} BP < P_{\text{цп}} \\ OP \leq P_{\text{мп}} \\ CP \leq 0 \end{array} \right.$ Критично низька	Стан низької ІП _{пд}	Неліквідність	$\left\{ \begin{array}{l} BP < P_{\text{цп}} \\ OP \leq P_{\text{мп}} \\ CP \leq 0 \end{array} \right.$ Критично низька	Стан низької ІП _{пд}
2020						
2021						

*ІП_{пд} – інвестиційна привабливість поточної діяльності

Джерело: розраховано авторами

Source: calculated by the authors

Модель оцінювання рівня загальної інвестиційної привабливості підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу представлена наступними критеріальними фінансовими індикаторами:

– рівень фінансової стійкості, що базується на використанні наступних фінансових індикаторів: коефіцієнт фінансової автономії ($K_{фа}$), коефіцієнт фінансової стійкості ($K_{фс}$) та коефіцієнт маневреності капіталу ($K_{МК}$). Їх відхилення від загальновідомих рекомендованих значень ($K_{фа} \geq 0,5$; $K_{фс} \geq 0,75$; $K_{МК} \geq 0,2$) дозволяє визначити загальний рівень фінансової стійкості підприємства і оцінити рівень його загальної інвестиційної привабливості;

– рівень рентабельності фінансових ресурсів, який формується під впливом наступних фінансових індикаторів: рентабельності інвестованого капіталу (P_i), рентабельності активів (P_a) та фінансової рентабельності (ΦP). Залежно від результатів зіставлення отриманих значень цих показників із критеріальними – середньозваженою вартістю капіталу ($BK_{сз}$), розміром ставки кредитування ($C_{кр}$) і розміром ставки депозиту (C_d) – визначається загальний рівень рентабельності фінансових ресурсів підприємства і оцінюється рівень його загальної інвестиційної привабливості.

Загальний вплив цих двох ключових аспектів управління фінансовими ресурсами (формування і використання) дозволяє діагностувати стан загальної інвестиційної привабливості підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу (табл. 4).

Табл. 4. Матриця ідентифікації стану загальної інвестиційної привабливості підприємства

Tabl. 4. Matrix of identification of the enterprise general investment attractiveness

		Зміст фінансової ситуації	Рентабельність фінансових ресурсів			
			$\begin{cases} P_i > BK_{сз} \\ P_a > C_{кр} \\ \Phi P > C_d \end{cases}$ Висока	$\begin{cases} P_i > BK_{сз} \\ P_a > C_{кр} \\ \Phi P > C_d \end{cases}$ Нормальна	$\begin{cases} P_i \leq BK_{сз} \\ P_a \leq C_{кр} \\ \Phi P > C_d \end{cases}$ Достатня	$\begin{cases} P_i \leq BK_{сз} \\ P_a \leq C_{кр} \\ \Phi P \leq C_d \end{cases}$ Критично низька
Зміст фінансової ситуації	Рівень загальної $III_{п}$		Абсолютний	Нормальний	Задовільний	Низький
Фінансова стійкість	$\begin{cases} K_{фа} \geq 0.5 \\ K_{фс} \geq 0.75 \\ K_{МК} \geq 0.2 \end{cases}$ Абсолютна	Абсолютний	Стан абсолютної інвестиційної привабливості	Стан високої інвестиційної привабливості	Стан нормальної інвестиційної привабливості	Стан прийнятної інвестиційної привабливості
	$\begin{cases} K_{фа} \geq 0.5 \\ K_{фс} \geq 0.75 \\ K_{МК} < 0.2 \end{cases}$ Нормальна	Нормальний	Стан високої інвестиційної привабливості	Стан нормальної інвестиційної привабливості	Стан прийнятної інвестиційної привабливості	Стан задовільної інвестиційної привабливості
	$\begin{cases} K_{фа} \geq 0.5 \\ K_{фс} < 0.75 \\ K_{МК} < 0.2 \end{cases}$ Відносна	Задовільний	Стан нормальної інвестиційної привабливості	Стан прийнятної інвестиційної привабливості	Стан задовільної інвестиційної привабливості	Стан задовільної інвестиційної привабливості

Продовження табл. 4

$\left\{ \begin{array}{l} K_{\text{фн}} < 0.5 \\ K_{\text{фс}} < 0.75 \\ K_{\text{мк}} < 0.2 \end{array} \right.$ Фінансова нестійкість	Низький	Стан прийнятної інвестиційної привабливості	Стан задовільної інвестиційної привабливості	Стан задовільної інвестиційної привабливості	Стан низької інвестиційної привабливості
---	----------------	---	--	--	---

Джерело: складено авторами на основі (Гринюк & Докієнко, 2022)

Source: compiled by the authors based on (Hrynyuk & Dokiienko, 2022)

Динаміка основних індикаторів фінансової стійкості підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу представлена у таблиці 5.

Табл. 5. Динаміка індикаторів фінансової стійкості підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу

Tabl. 5. Dynamics of financial stability indicators of hotel, restaurant and tourist business enterprises

Вид економічної діяльності	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Коефіцієнт фінансової автономії									
Тимчасове розміщування й організація харчування	0,37	0,12	-0,10	-0,18	-0,07	0,06	0,13	0,10	0,17
Робота туристичних агентств, туристичних операторів, надання інших послуг із бронювання та пов'язана із цим діяльність	0,11	-0,06	-0,10	-0,13	-0,45	-0,32	-0,23	-0,37	-0,29
Коефіцієнт фінансової стійкості									
Тимчасове розміщування й організація харчування	0,64	0,53	0,42	0,43	0,38	0,44	0,42	0,40	0,38
Робота туристичних агентств, туристичних операторів, надання інших послуг із бронювання та пов'язана із цим діяльність	0,17	-0,01	-0,07	-0,09	-0,41	-0,28	-0,19	-0,32	-0,25
Коефіцієнт маневреності капіталу									
Тимчасове розміщування й організація харчування	-0,14	-1,45	2,43*	1,16*	3,50*	-3,35	-1,64	-2,43	-1,45
Робота туристичних агентств, туристичних операторів, надання інших послуг із бронювання та пов'язана із цим діяльність	1,31	0,38*	0,45*	0,77*	1,02*	0,69*	0,76*	0,71*	0,71*

* некоректні значення показника маневрування, що зумовлені від'ємним значенням власного капіталу та власного оборотного капіталу, які для подальшого аналізу коригуватимуться

Джерело: розраховано авторами на основі статистичних даних (www.urbstat.gov.ua)

Source: calculated by the authors, based on statistical data (www.urbstat.gov.ua)

Щодо рівня рентабельності фінансових ресурсів, який формується на основі трьох індикаторів – рентабельності інвестицій, активів та власного капіталу, то їх рівень був вкрай низьким, і динаміка відповідала динаміці показників рентабельності діяльності, про що йшла мова вище.

Апробація запропонованої моделі для підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу за досліджуваний період наведена у таблиці 6.

Табл. 6. Діагностика стану загальної інвестиційної привабливості підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу

Table 6. Diagnostics of the general investment attractiveness of hotel-restaurant and tourism businesses

Тимчасове розмішування й організація харчування			Робота туристичних агентств, туристичних операторів, надання інших послуг із бронювання та пов'язана із цим діяльність			
	Фінансова стійкість	Рентабельність фінансових ресурсів	Стан загальної $\Pi_{\text{п}}^*$	Фінансова стійкість	Рентабельність фінансових ресурсів	Стан загальної $\Pi_{\text{п}}^*$
2013		$\begin{cases} P_i \leq BK_{\text{сз}} \\ P_a \leq C_{\text{кр}} \\ \Phi P \leq C_{\text{д}} \end{cases}$ Критично низька рентабельність	Стан низької інвестиційної привабливості			
2014						
2015						
2016						
2017						
2018	$\begin{cases} P_i \leq BK_{\text{сз}} \\ P_a \leq C_{\text{кр}} \\ \Phi P > C_{\text{д}} \end{cases}$ Достатня рентабельність	Стан задовільної інвестиційної привабливості				
2019						
2020	Фінансова нестійкість	$\begin{cases} P_i \leq BK_{\text{сз}} \\ P_a \leq C_{\text{кр}} \\ \Phi P \leq C_{\text{д}} \end{cases}$ Критично низька рентабельність	Стан низької інвестиційної привабливості	Фінансова нестійкість	Критично низька рентабельність	Стан низької інвестиційної привабливості
2021		$\begin{cases} P_i \leq BK_{\text{сз}} \\ P_a \leq C_{\text{кр}} \\ \Phi P > C_{\text{д}} \end{cases}$ Достатня рентабельність	Стан задовільної інвестиційної привабливості			

* $\Pi_{\text{п}}$ – інвестиційна привабливість підприємства

Джерело: розраховано авторами

Source: calculated by the authors

Відповідно, підприємства туристичного бізнесу за весь період аналізу – 2013–2021 рр. – перебували у стані низької загальної інвестиційної привабливості, підпри-

ємства готельно-ресторанного бізнесу у 2018, 2019 та 2021 роках перебували в зоні задовільної загальної інвестиційної привабливості, а в інші періоди – низької загальної інвестиційної привабливості, і, звісно, такий результат є вкрай негативним.

Поєднання двох розглянутих вище складових – інвестиційної привабливості поточної діяльності та загальної інвестиційної привабливості підприємства – дозволяє визначити зони інвестиційної привабливості, у яких може розташовуватися підприємство (рис. 3).

Стан загальної ІІ _г	Стан інвестиційної привабливості поточної діяльності (ІІ _{пл})					
	Абсолютний	Високий	Нормальний	Прийнятний	Задовільний	Низький
Абсолютний	Зона абсолютної інвестиційної привабливості		Зона оптимальної інвестиційної привабливості		Зона потенційної інвестиційної привабливості	
Високий	Зона гарантованої інвестиційної привабливості		Зона достатньої інвестиційної привабливості		Зона задовільної інвестиційної привабливості	
Нормальний			Зона задовільної інвестиційної привабливості		Зона потенційної інвестиційної привабливості	
Прийнятний	Зона потенційної інвестиційної привабливості		Зона задовільної інвестиційної привабливості		Зона інвестиційної непривабливості	
Задовільний			Зона задовільної інвестиційної привабливості		Зона потенційної інвестиційної привабливості	
Низький	Зона гарантованої інвестиційної привабливості		Зона оптимальної інвестиційної привабливості		Зона задовільної інвестиційної привабливості	

Рис. 3. Матриця зонування інвестиційної привабливості підприємства

Джерело: складено авторами на основі (Гринюк & Докієнко, 2022)

Fig. 3. The zoning matrix of the enterprise's investment attractiveness

Source: compiled by the authors, based on (Hrynyuk & Dokiienko, 2022)

Тобто за умови повної ідентичності станів інвестиційної привабливості підприємство розташовується в зонах, які утворюють цільову лінію зонування (діагональ курсивом) – зона абсолютної інвестиційної привабливості – зона достатньої інвестиційної привабливості – зона інвестиційної непривабливості. Відмінності станів інвестиційної привабливості визначають формування зон потенційної, оптимальної, гарантованої та задовільної інвестиційної привабливості.

Результати оцінки для підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу вказують, що впродовж 2013–2021 років вони перебували у зоні інвестиційної непривабливості (табл. 7).

Отже, проведений аналіз інвестиційної привабливості готельно-ресторанного та туристичного бізнесу в Україні за період 2013–2021 років на основі ідентифікації їх основних фінансових індикаторів внутрішніх загроз дозволяє сформулювати наступні висновки:

– висока залежність від зовнішніх джерел фінансування впродовж усього аналізованого періоду негативно впливала і на рівень ліквідності, і на рівень фінансової стійкості, і на загальний рівень та стан інвестиційної привабливості підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу; тоді як підприємства готельно-ресторанного бізнесу поступово збільшували суму власного капіталу, починаючи з 2016 року, туристичні підприємства, починаючи з 2014 року, постійно мали від’ємну суму власного капіталу, що формувалася за рахунок збільшення суми непокритих збитків, тобто були повністю залежні від позикового капіталу;

Табл. 7. Зони інвестиційної привабливості підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу

Table 7. Zones of investment attractiveness of hotel, restaurant and tourist business enterprises

Роки	Тимчасове розміщування й організація харчування			Роки	Робота туристичних агентств, туристичних операторів, надання інших послуг із бронювання та пов'язана із цим діяльність		
	Загальна ІІ _п	ІІ поточної діяльності	Зона інвестиційної привабливості		Загальна ІІ _п	ІІ поточної діяльності	Зона інвестиційної привабливості
2013	Низька	Низька	Зона інвестиційної непривабливості	2013	Низька	Низька	Зона інвестиційної непривабливості
2014				2014			
2015				2015			
2016				2016			
2017				2017			
2018	Задовільна	Задовільна		2018		Задовільна	
2019				2019			
2020	Низька	Низька		2020		Низька	
2021	Задовільна	Задовільна		2021		Задовільна	

Джерело: визначено авторами

Source: determined by the authors

– збиткова діяльність у п'яти з дев'яти досліджуваних періодів (2013–2016, 2020 роки) і недостатній чи критично низький рівень рентабельності діяльності та рентабельності фінансових ресурсів навіть у періоди прибуткової діяльності (2017–2019, 2021 роки) негативним чином відображалися на рівні та стані інвестиційної привабливості як загальної, так і поточної діяльності підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу;

– позиціонування підприємств як готельно-ресторанного, так і туристичного бізнесу в зоні інвестиційної непривабливості в період дослідження (2013–2021 роки) свідчить про позицію слабкості, неефективності і нестабільності діяльності з огляду внутрішніх фінансових загроз. З іншого боку, існує високий ризик негативного впливу зовнішніх дестимуляторів на їх діяльність та інвестиційну привабливість, уникнути якого чи мінімізувати ступінь загрози буде досить складно.

Таким чином, проведений аналіз виявив систематичні фінансові проблеми підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу, що формуються і накопичуються впродовж 2013–2021 років і не знаходять адекватного вирішення, хоча досить обнадійливою є ситуація швидкого їх відновлення в «постпандемічному» 2021 році.

Висновки та обговорення результатів

Виклики останніх років – пандемія, воєнний стан, загальне погіршення економічних умов господарювання, макроекономічна нестабільність тощо – чітко пока-

зали, що існуюча система оцінювання інвестиційної привабливості підприємств не відповідає новим потребам і не дозволяє адекватно реагувати на непередбачувані зміни. Водночас застарілі способи роботи і організації діяльності готельно-ресторанного та туристичного бізнесу, підходів до фінансового управління не відповідають сучасним потребам бізнесу і вимогам споживачів. У цій унікальній позиції ефективно налагоджена, швидко адаптована до цифрової реальності система оцінювання стану їх інвестиційної привабливості є вкрай важливою.

У статті обґрунтовано комплексну триступеневу систему оцінювання інвестиційної привабливості підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу, що базується на встановленні взаємозв'язків основних фінансових індикаторів та визначенні їх впливу на рівень і стан інвестиційної привабливості з позиції внутрішніх фінансових загроз. Запропоновано до використання модель визначення рівнів і відповідних їм матриць ідентифікації станів інвестиційної привабливості як поточної діяльності підприємства, так і загальної інвестиційної привабливості, сформовано матрицю її зонування.

Практичне використання запропонованої у статті триступеневої системи оцінювання доводить, що вона є зручним, простим, зрозумілим та ефективним інструментом для діагностики рівня і стану інвестиційної привабливості підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу. Використання запропонованого підходу є як ефективним механізмом управління поточною діяльністю, так і інформативним інструментарієм факторного аналізу в процесі управління інвестиційною привабливістю підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу з позиції внутрішніх фінансових загроз. Комплексне використання запропонованого фінансового інструментарію дозволить також суттєво підвищити ступінь інформативності та достовірності отриманих результатів, забезпечити ефективність процесу управління інвестиційною привабливістю підприємств як у поточному, так і в перспективному періодах.

Результати проведеного дослідження показали, що підприємства готельно-ресторанного та туристичного бізнесу впродовж 2013–2021 років перебували у вкрай несприятливих як внутрішніх, так і зовнішніх умовах функціонування та, на жаль, були непривабливими з огляду потенційного інвестування. Але задля того, щоб готельно-ресторанний та туристичний бізнес відновився після кризи, необхідне впровадження інновацій, які вимагають саме додаткового інвестування. Тобто проблема підвищення рівня інвестиційної привабливості підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу є нагальною потребою, що вимагає першочергового вирішення. В цьому контексті основними мають стати, з одного боку, державна підтримка та міжнародні проєкти підтримки (розвитку, інвестування), а з іншого – структурна перебудова самих підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу: поліпшення сервісу, покращення якості послуг, формування ефективної іміджевої стратегії, цифровізація тощо.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

- Антонюк, К. (2022). Аналіз дефініції «форсайт інвестиційної привабливості туризму»: сутність та характеристика. *Механізм регулювання економіки*, 1–2(95–96), 14–18. <https://doi.org/10.32782/mer.2022.95-96.02>
- Басюк, Т. П. (2013). Інвестиційна привабливість підприємств готельно-ресторанного бізнесу. *Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки*, 4(20), 12–18.
- Баженова, С., Пологовська, Ю., & Канцур, І. (2022). Розвиток готельно-ресторанного бізнесу в умовах сьогодення. *Економіка та суспільство*, 38. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-22>
- Бошота, Н. В. (2018). Фінансово-економічний ефект діяльності туристичного бізнесу регіонів України. *Zenodo*. <https://doi.org/10.5281/zenodo.2631426>
- Бриль, К. Г. (2010). Визначення складових механізму підвищення інвестиційно-інноваційної привабливості туристичних центрів. *Інвестиції: практика та досвід*, 24, 12–15.
- Гринюк, Н. А., & Докієнко, Л. М. (2022). Фінансові індикатори забезпечення інвестиційної привабливості підприємства. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*, 3(116), 81–96. [https://doi.org/10.31617/zt.knute.2022\(122\)06](https://doi.org/10.31617/zt.knute.2022(122)06)
- Карюк, В. І. (2019). Привабливість туризму як складова конкурентоспроможності України. *Теоретичні та прикладні питання економіки*, 2(39), 46–55. <https://doi.org/10.17721/trpe.2019.39.5>
- Ковтуненко, Ю. В., Пальжок, Н. І., Таругіна, П. О., & Бабиніна, М. Ф. (2022). Вплив Covid-19 на економічне середовище готельно-ресторанного бізнесу. *Економічний форум*, 1, 120–126.
- Кривко, А. Ф. (2020). Інвестиційна привабливість готельного господарства України. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*, 3(114), 1, 101–106. <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2020-3-18>
- Морозова, О. (2020). Інвестиційність – основний чинник розвитку туристичної галузі південного регіону. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*, 2, 168–176. <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2020.2.21>
- Муха, Р. А. (2021). Дослідження стану готельно-ресторанної індустрії України та вплив пандемії COVID-19 на неї. *Ефективна економіка*, 7. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.7.90>
- Нікольчук, Ю. М. (2020). Готельно-ресторанний бізнес: сучасний стан, фінансове забезпечення, інвестиційна привабливість та перспективи подальшого розвитку в Україні. *Бізнес-інформ*, 5, 218–226. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-5-218-226>
- Погребняк, Л., Дудяк, Р., & Бугіль, С. (2020). Вплив пандемії COVID-19 на стан туристичного та рекреаційного бізнесу в Україні. *Аграрна економіка*, 13(3–4), 62–67. <https://doi.org/10.31734/agrarecon2020.03-04.062>
- Світлична, В. Ю., Тонкошкур, М. В., & Кравцова, С. В. (2020). Туризм під час пандемії: стан та перспективи розвитку. *Інфраструктура ринку*, 49, 213–217. <https://doi.org/10.32843/infrastructure49-36>
- Січка, І. І. (2019). Інвестиційна привабливість готельного бізнесу в Україні. *Бізнес-навігатор*, 6(566), 31–35.
- Шитікова, Т. В. (2018). Зарубіжний досвід визначення привабливості сфери туризму в іноземних країнах. *Бізнес Інформ*, 10, 82–87.
- Almeida, A., & Machado, L. P. (2021). Rural Development and Rural Tourism: The Impact of Infrastructure Investments. In R. A. Castanho, G. Couto, & R. Santos (Eds.), *Peripheral Territories, Tourism, and Regional Development*. *IntechOpen*. <https://doi.org/10.5772/intechopen.95610>
- Binda, J., Prokopenko, M., Ramskyi, A., Shuplat, O., Halan, L., & Mykhaylenko, D. (2020). Assessment of investment attractiveness of industrial enterprises. *International Journal*

- of Management (IJM), 11(2), 27–35. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/31198/8/A_Ramskyi_J_Binda_M_Prokopenko_IJM_11_FITU.pdf
- Dorożyński, T., & Kuna-Marszałek, A. (2016). Investments Attractiveness. The Case of the Visegrad Group Countries. *Comparative Economic Research*, 19(1), 117–138. <https://doi.org/10.1515/cer-2016-0007>
- Dzwigol, H., Aleinikova, O., Umanska, Yu., Shmygol, N., & Pushak, Ya. (2019). An entrepreneurship model for assessing the investment attractiveness of regions. *Journal of Entrepreneurship Education*, 22(1S), 1–7. <https://www.abacademies.org/articles/An-entrepreneurship-model-assessing-the-investment-1528-2651-22-S1-339.pdf>
- Gutkevych, S. (2019). Investment attractiveness of industries: features and trends. *Baltic Journal of Economic Studies*, 5(3), 50–58. <http://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-3-50-58>
- Jantoiń-Drozowska, E., & Majewska, M. (2016). Investment attractiveness of Central and Eastern European countries in the light of new locational advantages development. *Equilibrium*, 11(1), 97–119. <https://doi.org/10.1051/shsconf/20196706029>
- Kostyrko, L., Kostyrko, R., Sereda, O., & Chernodubova, E. (2019, June 6–8). Problems and prospects of management of investment attractiveness of subjects of business. In *SHS Web of Conferences*, Proceedings of the Fifteenth Scientific and Practical International Conference «International Transport Infrastructure, Industrial Centers and Corporate Logistics» (Vol. 67, Article 06029). EDP Sciences. <https://doi.org/10.1051/shsconf/20196706029>
- Kovtunenکو, Yu. V., Kovtunenکو, K. V., Mamontenko, N. & Orekhova, K. V. (2018). Analysis of the Ukrainian enterprise's activity development in the hospitality service field. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 4(27), 151–158. <https://doi.org/10.18371/fcactp.v4i27.154180>
- Rosłon, J. (2015). Działalność inwestycyjna w obiektach agroturystycznych. *Zeszyty Naukowe Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego*, 29, 232–240.
- Roszkó-Wójtowicz, E., & Grzelak, M. (2021). Multi-dimensional analysis of regional investment attractiveness in Poland. *Equilibrium*, 16(1), 103–138. <https://doi.org/10.24136/eq.2021.004>
- Sułkowska, W. (Ed.). (2015). *Rynek ubezpieczeń: współczesne problemy*. Difin.
- Tamošiūnienė, R., Dobrovolskienė, N., & Vaidila, M. (2021, November 19–20). Assessment of investment attractiveness of socially responsible enterprises in the example of companies operating in the Baltic countries. In *UNITECH 2021 Gabrovo*, Proceedings of the International Scientific Conference (pp. 150–155). Technical University of Gabrovo.
- Umantsiv, Iu., Cherlenjak, I., Prikhodko, V., Sonko, Y., & Shtan, M. (2021). Integrated evaluation of investment attractiveness in the context of economic sectors: Ukraine as a case study. *Investment Management and Financial Innovations*, 18(2), 118–129. [https://doi.org/10.21511/imfi.18\(2\).2021.10](https://doi.org/10.21511/imfi.18(2).2021.10)

REFERENCES

- Almeida, A., & Machado, L. P. (2021). Rural Development and Rural Tourism: The Impact of Infrastructure Investments. In R. A. Castanho, G. Couto, & R. Santos (Eds.), *Peripheral Territories, Tourism, and Regional Development*. *IntechOpen*. <https://doi.org/10.5772/intechopen.95610> [in English].
- Antoniuk, K. (2022). Analiz definitсии "forsait investytsiinoi pryvablyvosti turyzmu": sutnist ta kharakterystyka [Analysis of the definition "foresite of tourism investment attractiveness": essence and characteristics]. *Mechanism of an Economic Regulation*, 1–2(95–96), 14–18. <https://doi.org/10.32782/mer.2022.95-96.02> [in Ukrainian].

- Basyuk, T. P. (2013). Investytsiina pryvablyvist pidpriemstv hotelno-restorannoho biznesu [Investment attractiveness of hotel and restaurant business enterprises]. *Bulletin of Zaporizhzhya National University. Economic Sciences*, 4(20), 12–18 [in Ukrainian].
- Bazhenova, S., Pologovska, Yu., & Kantsur, I. (2022). Rozvytok hotelno-restorannoho biznesu v umovakh sohodennia [Development of hotel and restaurant business in today's conditions]. *Economy and Society*, 38. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-22> [in Ukrainian].
- Binda, J., Prokopenko, M., Ramskyi, A., Shuplat, O., Halan, L., & Mykhaylenko, D. (2020). Assessment of investment attractiveness of industrial enterprises. *International Journal of Management (IJM)*, 11(2), 27–35. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/31198/8/A_Ramskyi_J_Binda_M_Prokopenko_IJM_11_FITU.pdf [in English].
- Boshota, N. V. (2018). Finansovo-ekonomichniy efekt diialnosti turystychnoho biznesu rehioniv Ukrainy [Financial and economic effect of tourism business activity in the regions of Ukraine]. *Zenodo*. <https://doi.org/10.5281/zenodo.2631426> [in Ukrainian].
- Bryl, K. H. (2010). Vyznachennia skladovykh mekhanizmu pidvyshchennia investytsiino-innovatsiinoi pryvablyvosti turystychnykh tsestriv [Determination of the components of the mechanism of increasing the investment and innovation attractiveness of tourist centers]. *Investments: Practice and Experience*, 24, 12–15 [in Ukrainian].
- Dorożyński, T., & Kuna-Marszałek, A. (2016). Investments Attractiveness. The Case of the Visegrad Group Countries. *Comparative Economic Research*, 19(1), 117–138. <https://doi.org/10.1515/cer-2016-0007> [in English].
- Dzwigol, H., Aleinikova, O., Umanska, Yu., Shmygol, N., & Pushak, Ya. (2019). An entrepreneurship model for assessing the investment attractiveness of regions. *Journal of Entrepreneurship Education*, 22(1S), 1–7. <https://www.abacademies.org/articles/An-entrepreneurship-model-assessing-the-investment-1528-2651-22-S1-359.pdf> [in English].
- Gutkevych, S. (2019). Investment attractiveness of industries: features and trends. *Baltic Journal of Economic Studies*, 5(3), 50–58. <http://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-3-50-58> [in English].
- Hrynyuk, N., & Dokiienko, L. (2022). Finansovi indykatory zabezpechennia investytsiinoi pryvablyvosti pidpriemstva [Financial indicators of ensuring the investment attractiveness of the enterprise]. *Foreign Trade: Economics, Finance, Law*, 3(116), 81–96. [https://doi.org/10.31617/zt.knute.2022\(122\)06](https://doi.org/10.31617/zt.knute.2022(122)06) [in Ukrainian].
- Jantoń-Drozdowska, E., & Majewska, M. (2016). Investment attractiveness of Central and Eastern European countries in the light of new locational advantages development. *Equilibrium*, 11(1), 97–119. <https://doi.org/10.1051/shsconf/20196706029> [in English].
- Karyuk, V. I. (2019). Pryvablyvist turyzmu yak skladova konkurentospromozhnosti Ukrainy [The attractiveness of tourism as a component of Ukraine's competitiveness]. *Theoretical and Applied Issues of Economics*, 2(39), 46–55. <https://doi.org/10.17721/tppe.2019.39.5> [in Ukrainian].
- Kostyrko, L., Kostyrko, R., Sereda, O., & Chernodubova, E. (2019, June 6–8). Problems and prospects of management of investment attractiveness of subjects of business. In *SHS Web of Conferences, Proceedings of the Fifteenth Scientific and Practical International Conference "International Transport Infrastructure, Industrial Centers and Corporate Logistics"* (Vol. 67, Article 06029). EDP Sciences. <https://doi.org/10.1051/shsconf/20196706029> [in English].
- Kovtunenکو, Yu. V., Kovtunenکو, K. V., Mamontenko, N. & Orekhova, K. V. (2018). Analysis of the Ukrainian enterprise's activity development in the hospitality service field. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 4(27), 151–158. <https://doi.org/10.18371/fcaptop.v4i27.154180> [in English].
- Kovtunenکو, Yu., Palzhok, N., Tarutina, P., & Babynina, M. (2022). Vplyv Covid-19 na ekonomichne seredovyshe hotelno-restorannoho biznesu [Impact of COVID-19 on the economic state of the hotel and restaurant business]. *Economic forum*, 1, 120–126 [in Ukrainian].
- Kryvko, A. (2020). Investytsiina pryvablyvist hotelnoho hospodarstva Ukrainy [Investment attractiveness of the hotel industry of Ukraine]. *State and Regions. Series: Economics*

- and Business*, 3(114), 1, 101–106. <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2020-3-18> [in Ukrainian].
- Morozova, O. (2020). Investytsiynist – osnovnyi chynnyk rozvytku turystychnoi haluzi pivdennoho rehionu [Investment – the main factor of development of tourist branch of southern region]. *Taurida Scientific Herald. Series: Economics*, 2, 168–176. <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2020.2.21> [in Ukrainian].
- Mukha, R. (2021). Doslidzhennia stanu hotelno-restorannoi industrii Ukrainy ta vplyv pandemii COVID-19 na nei [Research of the state of the hotel and restaurant industry of Ukraine and the impact of the COVID-19 pandemic on it]. *Efektivna ekonomika*, 7. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.7.90> [in Ukrainian].
- Nikolchuk, J. M. (2020). Hotelno-restoranni biznes: suchasnyi stan, finansove zabezpechennia, investytsiina pryvablyvist ta perspektyvy podalshoho rozvytku v Ukraini [Hotel and Restaurant Business: Current Status, Financial Provision, Investment Attractiveness and Prospects for Further Development in Ukraine]. *Business Inform*, 5, 218–226. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-5-218-226> [in Ukrainian].
- Pohrebniak, L., Dudiak, R., & Buhil, S. (2020). Vplyv pandemii COVID-19 na stan turystychnoho ta rekreatsiinoho biznesu v Ukraini [The impact of the COVID-19 pandemic on the conditions of tourism and recreation business in Ukraine]. *Agrarian Economy*, 13(3–4), 62–67. <https://doi.org/10.31734/agrarecon2020.03-04.062> [in Ukrainian].
- Rosłon, J. (2015). Działalność inwestycyjna w obiektach agroturystycznych [Investment activity of agrotourist farms]. *The Scientific Journals of the Learned Society of Ostrołęka*, 29, 232–240 [in Polish].
- Roszko-Wójtowicz, E., & Grzelak, M. (2021). Multi-dimensional analysis of regional investment attractiveness in Poland. *Equilibrium*, 16(1), 103–138. <https://doi.org/10.24136/eq.2021.004> [in English].
- Sichka, I. I. (2019). Investytsiina pryvablyvist hotelnoho biznesu v Ukraini [Investment attractiveness of the hotel business in Ukraine]. *Business Navigator*, 6(566), 31–35 [in Ukrainian].
- Shytikova, T. V. (2018). Zarubizhnyi dosvid vyznachennia pryvablyvosti sfery turyzmu v inozemnykh krainakh [The Foreign Experience in Determining the Attractiveness of the Tourism Sector in Foreign Countries]. *Business Inform*, 10, 82–87 [in Ukrainian].
- Sułkowska, W. (Ed.). (2013). *Rynek ubezpieczeń: współczesne problemy* [The insurance market: contemporary problems]. Difin [in Polish].
- Svitlychna, V., Tonkoshkur, M., & Kravtsova, S. (2020). Turyzm pid chas pandemii: stan ta perspektyvy rozvytku [Tourism during a pandemic: the state and prospects of development]. *Market Infrastructure*, 49, 213–217. <https://doi.org/10.32843/infrastructure49-36> [in Ukrainian].
- Tamošiūnienė, R., Dobrovolskienė, N., & Vaidila, M. (2021, November 19–20). Assessment of investment attractiveness of socially responsible enterprises in the example of companies operating in the Baltic countries. In *UNITECH 2021 Gabrovo*, Proceedings of the International Scientific Conference (pp. 150–155). Technical University of Gabrovo [in English].
- Umantsiv, Iu., Cherlenjak, I., Prikhodko, V., Sonko, Y., & Shtan, M. (2021). Integrated evaluation of investment attractiveness in the context of economic sectors: Ukraine as a case study. *Investment Management and Financial Innovations*, 18(2), 118–129. [https://doi.org/10.21511/imfi.18\(2\).2021.10](https://doi.org/10.21511/imfi.18(2).2021.10) [in English].

UDC 338.48+640.4](477):330.322:[616-036.21+355.01

Larysa Dokiienko,
PhD in Economics,
Luhansk Taras Shevchenko National University,
Ukraine, Poltava,
dokiienko@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-6528-6810>

Viktor Trynchuk,
PhD in Economics,
Luhansk Taras Shevchenko National University,
Ukraine, Poltava,
wiktor.trynchuk@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-7435-0159>

INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE HOTEL, RESTAURANT AND TOURISM BUSINESS IN UKRAINE: FINANCIAL INDICATORS OF INTERNAL THREATS

Topicality. In the current realities of Covid-19 pandemic and martial law in Ukraine, every enterprise must focus on the processes transformation of provision and development, which allow to quickly respond to their activity, challenges and modifications in order to be attractive for investment. **The aim of this article** is a comprehensive assessment of the investment attractiveness of hotel, restaurant and tourism businesses based on the usage of the offered three-stage system of financial indicators. **Research methods.** The research uses common scientific and empirical techniques found on the systematic approach: abstract-logical, grouping, comparison, graphic, coefficient, modelling, analysis and synthesis, formalisation, generalisation ones. **Results.** The system of comprehensive assessment of the investment attractiveness of hotel, restaurant and tourist business enterprises has been substantiated, which involves the use of key financial indicators that allow determining the level of liquidity and profitability of activities, as well as the level of financial stability and profitability of financial resources. The relationship between certain groups of indicators made it possible to construct identification matrices of the state of investment attractiveness of current activities, and the state of general investment attractiveness of enterprises, as well as a nine-quadrant zoning matrix of the general state of enterprise investment attractiveness. Approbation of the offered evaluation system, based on official statistical data, made it possible to analyse the dynamics of the state of investment attractiveness of hotel, restaurant and tourism businesses from the standpoint of internal financial threats for the period 2013–2021. **Conclusions and discussions.** The practical use of the offered three-level evaluation system proves that it is a convenient, simple, clear and effective tool for diagnosing the level and the state of the enterprise investment attractiveness. The use of the offered approach can become an effective mechanism for managing the current activities of hotel, restaurant and tourism businesses, and an informative toolkit of factor analysis in the process of managing their investment attractiveness from the standpoint of internal financial threats. **The scientific novelty** of obtained research results lies in the substantiation and approval of modern tools for comprehensive assessment of the investment attractiveness of hotel, restaurant and tourism enterprises from the standpoint of internal financial threats, which allows for effective management of it in the current period, and can also become the basis for forming strategic directions of financial development and forecasting the level of investment attractiveness for the prospective period.

Keywords: enterprise investment attractiveness, the state of enterprise investment attractiveness, the matrices of identification of the state of enterprise investment attractiveness, financial indicators, hotel, restaurant and tourist business.